

Студэнцкія годы Сашы Сакаловай

Саша

-- Мы і падумаць не маглі, што Саюз разваліцца, -- кажа час ад часу Сашына мама.

Саша нарадзілася ў горадзе Мінску, у 1987-ым.

Акурат у 1987-ым у Маскву прывезлі графіку Далі.

Акурат у 1987-ым У МАСКВУ ПРЫВЕЗЛІ ГРАФІКУ ДАЛІ!

Бабуля распавядае Сашы, што бывалі часы такія: шпацыруеш па горадзе ў працоўны час -- затрымаюць, бо -- ШПАЦЫРУЕШ ПА ГОРАДЗЕ Ў ПРАЦОЎНЫ ЧАС!
Саша смяецца.

Саша не такая, як бабуля. Бабуля баіцца, што Сашу адлічаць з універса за прагулы.
Саша -- не баіцца. Яна анархістка. Дакладней, “Я анархістка па перакананнях”, -- кажа пра сябе яна.

Усё пачалося прыкладна ў 1998-ым. Рваныя джынсы, нямытыя космы. Гэты культавы Курт Кабэйн! “Кабэйнаўскія” хлопчыкі і “кабэйнаўскія” дзяўчынкі... Класціся спаць а чацвёртай раніцы. А часам і а сёмай. Каб пашвэндацца па горадзе, калі няма машын і ціха. Каб прастытутак пабачыць у цэнтры Мінска. І світанак назіраць...

Зрэшты, расповед тут не пра тую эпоху. А пра Сашу.

Яна прачынаецца а дзевятай. Голая, у коўдру старую захутаная, пляцецца гарбату піць. І медытацыя-гарбата колькі заўгодна будзе працягвацца. Бо... куды спяшацца?

Студэнтка-раздаўбайка. Аўтастопшчыца. Дзэн-будыстка. Рудыя космы -- доўгія, спадніца -- доўгая. Пацеркі з нейкіх экзатычных фруктовых костак. Дурацкія... Не, не дурацкія.

Калі сацыяльныя гульні ўжо не такія прывабныя. Калі вучыцца -- не хочацца. Працаваць -- не хочацца. Напэўна, гэта час для Прасветленасці. Ну, так у Дзэн-будызме назваецца момант, калі з палёгкай разумееш, што ты не асобны самотны чалавек, а адзіны з усім сусветам!

Гэта ўсё Ваня, Бомж Ваня... Прынёс у ейнае жыццё і Дзэн-будызм, і падазрэнне, што вось ён, час для Прасветленасці, прыйшоў! Праўду людзі кажуць: хлопец – лідэр, а дзяўчына за ім у пакоры крочыць...

Ваня Бомж. Бомж Ваня

Саша пазнаёмілася з Ванем у вагоне мінскага метрапалітэна.

А пабачыла ўпершыню на трасе. У той невыносна сумны дзень канца лістапада, калі ехала стопам у Кіеў.

Менавіта тады яна застопіла гэтага турка. Праз гадзіны дзве яны прыпыніліся на запраўцы. Кармілі беспрытульных галодных сабак. І гэты сабака з трыма лапамі там быў... Самы бездапаможны, з лёгкасцю ў яго адбіралі кавалкі хлеба. З’явіўся сябра “ейнага” кіроўцы --- тоўсты і агідны турак №2. *Яны хацелі яе згвалціць!* Саша ВЕДАЛА. Яна адмовілася зноў садзіцца з імі ў фуру. Ішла потым па сумнай лістападаўскай трасе, плакала; дзяўчынка з дзвюма тоўстымі рудымі косамі і вялікім пляцаком.

Ну, а Ваня... Ваня быў раней. На самым выездзе з Мінска. Ягоная дзяўчынка-спадарожніца сядзела ля заплечнікаў і глядзела з сумам у нікуды. А Ваня, побач, з заплюшчанымі вачыма і плэерам, таньчыў. Расцякаючыся свабоднымі рухамі, шалёна прыгожа таньчыў.

А ў вагоне метрапалітэна ён вісеў -- уніз галавой, на верхняй перакладзіне. У Вані незвычайнае цела. Пластычнае, для танцу таленавітага створанае, нейкае жаноцкае такое... Ну, не, не жаноцкае, вядома, мужчынцкае ўсё ж.

Ваня неахайны ў вопратцы. Але неахайнасць Ваніна – ахайная і прыцягальная.

Вясна на вуліцы была. Карацей, пазнаёміліся, *проста так* заразмаўлялі.

-- Ваня Бомж мяне называюць. Ці Бомж Ваня. Можна і проста Ваня.

А ўсё таму, што ўжо тры гады жыве па ўпісках. Часам -- у сяброў добрых. Groшы зарабляе танцамі ў пераходах. Ці ў Маскву ездзіць, там нашмат большая зарплата, там у вагонах метрапалітэна можна таньчыць.

--Гэта не я прыдумаў мянушку, людзі прычапілі. Спярша яна мяне нейк раніла. Але крыўдаваць на тое, што цябе ўбачылі не так, як табе захацелася, -- глупства поўнае! І я нават палюбіў гэтую мянушку!

Ваня нарадзіўся ў 1985 годзе ў горадзе Рэчыца. У 2003 годзе паступіў у маскоўскі Літінстытут. У 2004 быў адлічаны за раздаўбайства. Сашы запаў у душу гэты “літінстытутаўскі” расповед:

--- Калі паступаеш і выцягваеш пра Чацкага, трэба казаць, што *не такі ўжо ён і разумны*, гэты Чацкі. Чацкі крытыкаваў Маскву, усё яму не падабалася...

Ваня неверагодны. Калі знаходзішся з ім побач, то тонкая прыгажосць жыцця вакол. Такая, як акварэльныя вершы Арсенія Таркоўскага. І яшчэ нейкія надзіва важкія і сапраўдныя яго словы... “Крыўдаваць на тое, што цябе ўбачылі не так, як табе захацелася, -- глупства поўнае!” – вось гэта Саша потым дома нават занатавала. Не забыўшы з асалодай дадаць аўтара пасля кропкі – “Бомж Ваня”.

Менавіта Ваня прыцягнуў Сашы кніжкі японскіх настаўнікаў Дзэн – Эйхэя Дагэна, Ётаку Банкэя. І яны сталі ёй не тое, каб настаўнікі, а сябры і аднадумцы. “Можна проста жыць. Нікуды не спяшацца. Не напружвацца. А ісціна перадаецца не праз тоўстыя кніжныя тамы, а праз вочы, ад сэрца да сэрца”, -- усе гэта Саша нібыта з дзяцінства ўжо ведала, а зараз яшчэ больш цвёрда пераканалася.

І з Ванем – тады, пад зямлёй, у метро -- усё пачалося з уважлівага кантакту вачыма. А затым – адкрытай усмешкі, а затым – смеху. “Можа, той момант і быў момантам маёй Прасветленасці?” – аднойчы прыйшла думка да Сашы.

Басё

Часам Ваня заходзіў у госці, а часам – ва ўніверсітэт: Саша бесклапотна прагульвала нецікавыя пары. І яны ішлі ў сталоўку, пілі модную зялёную гарбату. Без усялякай пірозіва і печыва, бо калі з якім-небудзь там пірозівам і печывам, то аніякага смаку зялёнай гарбаты не застаецца, а абсалютнае абы-што...

Спачатку Сашу раздражняла гэтая папса, што гучна крычала ва ўніверсітэцкай сталоўцы. Бо Саша ўвогуле любіла джаз, Моцарта і паэтку-музыку Вольгу Арэф’еву.

Але Ваня ўсё змяніў, скажаўшы: “Ты ўспрымай гэтую папсу не як нешта лішняе, а як нармалёвы элемент наваколля. І хіба гэта нецікава: вывучаць розныя з’явы жыцця?”

Гучная папса перастала раздражняць Сашу.

Ваня часта прыцягваў розныя кніжкі, якія часцей браў у сяброў, чым сам набываў. Ён не раз паўтараў гэтую сваю чарговую мудрасць: “Кніжка, што доўга стаіць на паліцы, ужо не кніжка, а макулатура”. Бывала, кніжкі, што выпраўляліся ў вандроўку – а сяброў у Вані было багата – ужо не вярталіся да гаспадара. Тады для кагось ён набываў новую кніжку, а для кагось -- не набываў. Пачынаў смяцца і казаў што-небудзь накшталт: “Той, у каго шмат прывязанасцяў, пакутуе!” Некаторыя пачыналі крыўдаваць у адказ, а Ваня ўсё адно смяяўся.

На гэты раз – стаяў кастрычнік, яны зноў сядзелі ва ўніверсітэцкай сталоўцы -- ён прыцягнуў Мацуа Басё: і Саша закахалася ў прастату дзэнскай японскай паэзіі.

Імжу восенню

Разбіла і гоніць прэч

Размова сяброў.

У той дзень Ваня распавядаў пра тое, што ў Басё шмат сумных хайку, але свой сум можна проста разглядаць і бачыць, што сум – прыгожы і таленавіты, як сама восень, як само жыццё.

Саша захаплялася іх з Ванем сяброўствам. Яна заўважала, што стасункі некаторых людзей створаны для таго, каб падтрымліваць адзін аднаго і нават – шкадаваць. А ў іх атрымлівалася інакш: штораз сустракаючыся, яны абмяркоўвалі дзэн-будызм, некаторыя індыйскія містычныя вучэнні і прастату жыцця. Яны абодва адчувалі, што ні ў чым няма перавагаў: быць здаровым альбо быць хворым, быць сумным альбо радасным. У радасці ты губляеш сум, а ў суме – радасць... Усё ў гэтым жыцці прыходзіць і сыходзіць.

Ну, з кім жа яшчэ, акрамя Вані, можна так захапляльна лапатаць на адны і тыя ж тэмы? Ён сыходзіў: і на душы часцей за ўсё было лёгка. Як быццам бы нейкае пытанне ўнутры вырашалася...

Закахалася?..

Два з паловай гады мінула з таго ўважлівага позірку ў вагоне мінскага метрапалітэну, а затым – адкрытай усмешкі, а затым – смеху. Саша лічыла так: “У маім жыцці два блізкіх, сапраўдных сябра: дзяўчынка Верачка і Ваня.” Яшчэ Саша лічыла так: “Я закахалася ў Ваню.”

Але за два з паловай гады яны ні разу не цалаваліся, ні разу за рукі не трымаліся, як прынята сярод закаханых. Толькі ў вагоне метро часам блізка сядзелі і цеплыню цела адзін аднаго адчувалі, плэер адзін на дваіх дзялілі... Ваня нават бачыў Сашу голай: калі заходзіў папіць гарбаты зранку, а яна нядаўна прачнулася і ў коўдру захутаная. А потым апраналася пры ім: гэта бязглузда -- саромецца свайго цела!

На самай справе цалавацца і за рукі трымацца не вельмі і хацелася. Бо калі разам, то гэтка тонкая прыгажосць жыцця вакол! Дотыкі, пацалункі – надта груба для гэтай прыгажосці, крохкай, як ранняя вясна лёгкай.

А потым нешта адбылося. Нешта адбылося -- з Сашай.

Зранку яна доўга разглядала сябе голую ў люстэрка. Дзэн-будызм і Ваня распачалі нейкі новы этап у ейным жыцці: у люстэрка на працягу гэтых двух гадоў яна ўвогуле зрэдку глядзелася. І гэта было шчыра. Навошта задумваць пра сябе? Лішняя трата энергіі... Бо ты – гэта тое, што бачыш вакол!

А тут раптам захапілася гэтым страчаным заняткам: разглядаць сябе ў люстэрка. Прыгожая голая Саша! Танклявая. Праўда, грудзі не вельмі вялікія. Але ладныя ўсё ж, як палявыя краскі, сціплыя.

У гэты ж самы дзень яна зрабіла тое, што зусім не збіралася: напісала Ваню ліст праз “vkontakte”. І там было пра тое, што давай з’едзем разам жыць у вёску, па суседстве з гэтымі цудоўнымі хіпарамі – Віцем і Таняй, Вовам і Вікай, і пра тое, што хачу ад цябе дзіця і кахаю... І было ў гэтым лісце нейкае палкае жаданне, увогуле, не ўласцівае для Сашы.

На наступны дзень яна спужалася: як быццам бы віна напілася ўчора, а сёння ўжо цвярозая. Але калі была бліжэйшая да праўды? У дзэн-будызме, вядома, праўда – гэта прастата і цвярозасць. А на самай справе як?

Ваня напісаў адказ хутка: Саша з вялікім хваляваннем чытала.

“Дарагая і родная Саша! Сястра!

Рана яшчэ табе дзіця. У цябе такое цудоўнае цела. Яно нібыта для нечага большага створанае, чым брудныя пялюшкі маленькаму і крыкліваму дзіцяці сціраць.— Саша ўгадала сваё цела. І з бодем адчула, што мала ў ім, відаць, такой нармалёвай, крыху нахабнай і смелай жаночай энэргіі... Сціплая яна краска ў жыцце, далібог. -- У першым класе наша дзіця ўжо будзе жадаць дарагую вопратку, добры кампутар і мабільны, а мы з табой хіба створаны для заробку грошай? Ды і з прывязанасці да матэрыяльнага мы з табой ужо выраслі. А тут – маленькі эгаіст! Атрымлівай асалоду ад сваёй свабоды, Саша!

І не жадай ад мяне нічога. Ты ж ведаеш, што гэтае жаданне, каб хлопец быў тваім і толькі тваім, – эгаізм поўны. Любоў – гэта простая прысутнасць і ўважлівасць. Любоў – гэта як хайку Басё.

Абдымаю.

P.S.: Мятліка палёт

Абуджае ціхую паляну

У сонечным святле.”

Напэўна, Ваня ведаў гэтае хайку на памяць. Саша таксама ведала. Як міла, адны і тыя ж з’явы іх прыцягваюць...

Саша плакала гэтым вечарам. Не, не будуць яны ніколі ў жыцці цалавацца! Не кахае ён яе...

Усе людзі як людзі, а яны – ідыёты. Меў рацыю Ваня, Саша таксама так адчувала, эгаізм поўны прагна жадаць завалодаць хлопцам, як прыгожымі пацеркамі. І каб толькі мяне адну кахаў – эгаізм таксама...

Ася

Назаўтра Сашы ўжо не было балюча, ды і асабліва радасна не было. А было – проста добра.

Бацькі, як заўжды, сыйшлі зранку на працу. Кватэра пустая і ціхая. А за вакном – восень. Таксама пустая і ціхая нейкая.

Гарбата. Родная коўдра і роднае голае цела... Вольна жыць на свеце – калі прачынаешся ў цішыні і зусім адзін.

І ніякі дзіцёнак не крычыць.

І нікога, нікога, нікога няма побач. Хіба толькі праўдзівая восень.

Неяк так адбылося, што яны не ператэлефаноўваліся і не бачыліся з Ванем два тыдні. Упершыню ў жыцці яны не бачыліся цэлых два тыдні.

Саша сустрэла Ваню выпадкова, на вуліцы. Ён шпацыраваў, трымаючыся за руку з дзяўчынай. Спачатку Саша проста глядзела, а потым, раптоўна, стала балюча. Заплакала.

Яны здагадаліся. Ну, вядома ж, яны здагадаліся.

Скрозь слёзы Саша заўсміхалася, павіталася. Але – плакала, не магла прыпыніцца. Ваня і дзяўчына абнялі яе. Дакладней, усе ўтрох у адных шчыльных абдымках аказаліся.

Слёзы неўзабаве скончыліся. І былі ўважлівыя позіркi, адкрытыя ўсмешкі, а потым – смех.

- М'яне Ася завуць, -- сказала дзяўчына.

Ася была вышэйшая за Сашу. "І цела ў яе не такое, як у мяне", -- падумала Саша. Узгадаўся вялікі вазон у бабуліным пакоі, з формай сцёгнаў Жанчыны, і прыгожы сухі букет пятнаццаці ружаў у тым вазоне...

Асін позірк быў на ўсе стоадсоткаў добразычлівы. "Якая яна добрая", -- акрэсіла дзяўчыну Саша. Бачыла яна ўжо гэтую Асю. Той восенню, калі ехала стопам у Кіеў.

Ваня натхнёна таньчыў з плэерам і з заплюшчанымі вачыма. А Ася, сумная, сядзела ля двух вялікіх заплечнікаў.